

V. konference z oboru

Kulturní a sociální antropologie východní Asie

Pořádá Katedra asijských studií (KAS), FF UP, Olomouc

na téma

Skupiny “znevýhodněných” v jižní a východní Asii

ABSTRAKTA

ke dni 31. října 2011

Pavel Dvořák: Zhou Yunpeng - slepec milující kino

Pavel Hons: Formy emancipace a resistance dalitů

Adam Horálek: Dungani v Kyrgyzstánu: z rovných nerovnými aneb krize a hledání vyšší identity

Petr Komers: Hmongové a jejich osud v jihovýchodní Asii

Miriam Löwensteinová: Ačkoliv nízkého původu

Lucie Olivová: Obrázkové album žebráků

Jaroslava Pavelková: Otázky kolem bezdomovců a žebráků v České republice

Jan Sýkora: Malomocenství jako zdroj diskriminace v moderním Japonsku

Pavel Dvořák: Zhou Yunpeng - slepec milující kino

Referát bude pojednávat o životě a díle aktivně tvoriaceho folkového speváka, básníka a spisovatele Zhou Yunpenga. Začátkem referátu se pokusím vysvětlit název referátu - spevák milující kino, který je založený na autobiografické skladbě - 盲人影院 (Kino pro slepých).

Ďalej sa pokúsím na základe diel daného autora podať obraz slepca - umelca v Čínskej spoločnosti na prelome dvadsiateho a dvadsiateho prvého storočia. Informácie budem čerpať z niekoľkých autorových poviedok, pesničiek a básní, ako aj rozhovorov či životopisov. Zameriam sa hlavne na cesty slepeho autora po Číne, na vzťah jeho tvorby s jeho hendikepom, na vnímanie autora spoločnosťou, divákmi, na výhody a nevýhody ako aj prekážky, ktoré mu jeho hendikep priniesol.

Na konci stručne predstavím iných hendikepovaných umelcov v Číne, pokúsím sa stručne natieniť postavenie slepca v Číne a porovnať navzájom tri témy - Slepec v Číne, Slepý umelec, Zhou Yunpeng a jeho výnimočnosť.

Pavel Hons: Formy emancipace a resistance dalitů

Snahy dalitů zbavit se stigmatu nedotýkatelnosti a domoci se rovných práv s ostatními obyvateli Indie prošly několika etapami a dají se rozdělit zhruba na čtyři roviny: náboženskou, politickou, sociálně-ekonomickou, a literární. Přednáška si všímá každé této oblasti a mapuje nejen použité prostředky, ale také dosažené výsledky. Emancipace dalitů šla ruku v ruce s jistou mírou resistance, tedy snahou zachovat si své tradiční hodnoty, či vytvořit si některé hodnoty nové. To se projevilo zejména v oblasti ideologie (hledání vlastní minulosti) a v oblasti literatury, kde vznikl zcela nový specifický literární žánr zvaný „dalitská literatura.“

Adam Horálek: Dungani v Kyrgyzstánu: z rovných nerovnými aneb krize a hledání vyšší identity

Dungani jsou čínští huiští emigranti do Střední Asie, kteří utekli po prohraných protiqingských muslimských povstáních v 19. století do tehdejšího carského Ruska. V Sovětském svazu se etablovali v rámci svých tradičně dobrých rusko-dunganských vztahů mezi loajální a respektovaná etnika (národy). Po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991 se Dungani ocitli v nových národních státech. Dungani se tak rázem stali nerovným etnikem mezi titulárními

etniky nových států. Společně s ekonomickou transformací, úpadkem hospodářství a rozčarováním z nově nabitě, ale nejisté svobody v Kyrgyzstánu, se Dunganí stali častějším terčem - obětním beránkem či svodidlem sociálních problémů. Pogromy, z nichž poslední byl v roce 2005 v obci Iskra a vyžádal si 2 lidské životy a na 160 vypálených domů Dunganů, se staly obecnou cestou svalování celospolečenských problémů na specifickou skupinu, v tomto případě etnickou. Příspěvek se zamýšlí nad příčinami marginalizace a stigmatizace dunganské skupiny a jejich potencionální řešení.

Petr Komers: Hmongové a jejich osud v jihovýchodní Asii

Historie i současnost etnika Hmongů je v mnoha ohledech kuriosní. Teprve v 19. století se jejich část přesunula z čínského území do jihovýchodní Asie, kde se postupně usídlili roztroušeně v horských oblastech Vietnamu, Laosu a Thajska. V 70. letech byla část z těch laoských zapojena do bojů na americké straně, a po skončení války v Indočíně jich desetitisíce emigrovaly - posléze mnozí dostávali azyl v řadě zemí světa, kde vytvořili osobité komunity. Jejich příbuzní však zůstávají dále v jihovýchodní Asii a většinou patří mezi nejchudší etnika.

Miriam Löwensteinová: Ačkoliv nízkého původu

Stratifikace a z ní vyplývající znevýhodnění byly v Koreji považovány za absolutně přirozené už od prvních států; s příchodem konfucianismu a jeho kategorizace však status obdržel mj. i hodnotící přídomky. Být nízkého původu, tzv. malý člověk (小人), znamenalo mít podstatně nižší způsobilost k morálním činům. Takto byla – pokud celý náhled zjednodušíme – ve své podstatě rozvrstvena i morálka a každé skupině příslušel jiný stupeň a očekávání. Platilo zcela domestikované Konfuciovo - ať se každý chová, jak mu přísluší (panovník jako panovník, ministr jako ministr, otec jako otec, syn jako syn). Tak se „sprostému člověku“ odebíraly povinnosti, zodpovědnost a kladly se na něj nároky odpovídající jeho postavení. Tento „pasený lid“ byl v korejském podání vzdálený svým čínským vzorům; čínská tradice ctíla a zachovala tradici vznešenosti v prostotě a nejrůznějším statutárně nevhodným lidem se dostávalo cti stát se císařskými rádci. V Číně se však morální a mravné odehrávalo často právě vně úřednického a oficiálního života, na který Korejci kladli tak velký důraz v raném a pozdním středověku za království Čosön (朝鮮). Tento posunutý

stav původních pojmů reflektují nejrůznější literární památky, z nejstarších pak kroniky Samguk sagi (三國史記) a Samguk jusa (三國遺事) z 12. a 13. století, kde se poprvé objevují postavy lidí nikoliv původu, ale vznešeného ducha nebo lidí, kteří přes svůj původ nesou rysy, obvykle požadované po králich, státnících, učencích a jiné havěti. Na příkladech životopisů těch, kteří činy překonali svou determinaci, budeme demonstrovat korejské představy o vznešeném, správném, spravedlivém a moudrém, tedy žádoucích kvalitách vznešeného muže 君子, popř. ctné ženy 烈女.

Lucie Olivová: Obrázkové album žebráků

Na souboru deseti tušových kreseb postav „nuzáků z ulice“ se zamyslíme nad námětem, který je v čínském malířství velmi okrajový – pro srovnání uvedeme alespoň dvě obdobná díla. Zájem neznámého malíře bezpochyby vyvolala jednak figura coby kreslířský záměr, jednak extrémní situace těchto jedinců. Popíšeme jednotlivé výjevy v albu a upřesníme, do jakých skupin vyobrazení žebráci spadali. Na závěr se zamyslíme nad názory a postoji většinové společnosti vůči této vyřazené a znevýhodněné spodině v někdejší Číně.

Jaroslava Pavelková: Otázky kolem bezdomovců a žebráků v České republice

Příspěvek je věnován otázce kolem bezdomovců a žebráků v České republice. Podává základní informace o této problematice jako o sociální kategorii lidí zjevně chudých, žijících na okraji majoritní společnosti a vyznačujících se svým specifickým způsobem života. Součástí práce je také upozornění na zvýšenou péči, kterou je nutná pro zdravotně postižené a sociálně znevýhodněné skupiny obyvatelstva. Demokratická společnost by měla uznávat a respektovat skutečnost, že všichni lidé mají stejná práva, avšak ne vždy v této souvislosti je v centru pozornosti ochrana postižených či sociálně znevýhodněných skupin lidí. V současné době v České republice v důsledku domácí politické nestability a globální ekonomické situace je podpora, která by sledované skupině lidí měla být věnována, opomíjena. Představen je i příklad řešeného sociálního jevu v bohaté zemi světa – v Japonsku.

Jan Sýkora: Malomocenství jako zdroj diskriminace v moderním Japonsku

V souvislosti s problémem diskriminace v současném Japonsku jsou nejčastěji zmiňováni potomci příslušníků sociálních skupin, které se zabývaly „nečistými“ profesemi (tzv. burakumin), dále pak národnostní menšiny, zejména Korejci a Číňané, a v neposlední řadě i zbytky původního obyvatelstva japonských ostrovů – na severu Ainuové a na jihu Rjúkjúané. Méně známou skutečností je však diskriminace příslušníků vlastního etnika, kteří trpí určitým handicapem či závažným onemocněním. Do této skupiny patří i malomocní, kteří byli předmětem systematické diskriminace ze strany státu až do zrušení kontroverzního zákona o prevenci proti malomocenství v roce 1996. V příspěvku nastíním postoj k malomocenství v Japonsku v historické perspektivě a zaměřím se především na otázku institucionalizované diskriminace v moderní a současné japonské společnosti.